

**Протоієрей Василій ПЕТЬОВКА,
кандидат богослов'я,
доцент Української Ужгородської
Богословської Академії**

ПРАВОСЛАВ'Я ЯК КОНСОЛІДУЮЧА СИЛА У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ РУСИНІВ

З часу здобуття Україною незалежності у ЗМІ Закарпаття почали з'являтися статті з твердженням про те, що нібито лише з XIVст. серед міст Угорщини Ужгород визначався своїм релігійним духом, а греко-східна, тобто православна віра, нібито під впливом Росії посилила свій розвиток у Підкарпатській Русі лише з 20-х років минулого століття. Виходить, що до того часу, православ'я на Закарпатті ледве животіло в той час, як з давніх часів в Ужгороді існувала община греко-католиків.

Дивує і те, що деякі автори замовчують той факт, що Ужгородська унія була запроваджена лише у 1646 році, хоча документального підтвердження цієї події досі не існує. Очевидно, лише його відсутність і слід пояснювати те, що Ватикан зважився визнати цю унію лише у 1649 році.

Категоричним з цього приводу є американський вчений, наш земляк Павло Магочій, котрий засвідчує, що “нема жодного документа про Ужгородську унію 1646 року” (Павло Роберт Магочій. Формування національної самосвідомості: Подкарпатська Русь (1848 – 1948). Ужгород, 1994, ст.21). поділяє ці погляди і відомий закарпатський історик Контратович. З цього приводу він пише, що утворення Ужгородської унії було здійснене лише на словах, без відповідного документу і оформлення, що в подальшому часі було причиною багатьох непорозумінь і сутичок... Церковна смута лише посилилась, при тому багато

уніатів повернулося знову у православ'є... Релігійна смута дійшла до крайніх меж і унія опинилася у стані повного занепаду. Уніатських церков на початку XVIII ст. не було майже зовсім. Православ'я знову поширилося повсюдно і, здавалося, остаточно витіснило унію (Карпаторусский сборник. Подкарпатская Русь в честь президента Т. Г. Масарика (1850 – 1930). Ужгород, 1931, ст. 92-94). Відомий вчений нашого краю Іван Мигович засвідчує, що “могили з візантійськими хрестами є підтвердженням того, що білі хорвати в Потиссі у VII – VIII ст. нашої ери не лише знали про християнство, але й дотримувались його” (І. Мигович. Релігія і церква в нашому краї. Ужгород. 1993 р.)

І звичайно не можна оминати твердження патріарха історії України-Руси, академіка М. Грушевського, який однозначно заявляє, що коли угорські племена у 896 р. перейшли Карпати, вони зустріли тут давніх мешканців – русинів. (М. Грушевський. Історія України для широкого загалу. Київ, 1907 р.).

Відомий у нашому краї історик Петро Халус посилається на документ, виданий у США під назвою “Хронологія єпархії Мукачівської”, у якому говориться: “Русини – одне із слав'янських племен, були повернуті до християнства у другій половині IX ст. апостолами Кирилом і Мефодієм... Брати були послані імператором Візантії Михайлом III на прохання моравського князя Ростислава 863 року” (П. Халус. Предки нашого краю з сивої давнини – слов'яни східного обряду”. Ужгород, машинопис, 1996 р.). Підсумовуючи свідчення і факти, співставляючи документи, можна зробити висновок про те, що на рубежі 863-864 років, будучи в Потиссі, уже зустрічаючи на території історичного Закарпаття християн, святі апостоли Кирило і Мефодій благословили, утвердили їх у православній вірі, надали ієрархію, подарували кирилицю, священні книги, тощо. А їхні учні вигнані з Моравії у 80-90-х роках IX ст. римо-католиками, знайшли свій притулок у Закарпатті. І з їх допомогою у нашому краї будувалися церкви і монастирі, які згодом стали центрами слов'янської писемності та духовного життя наших країн.

Упродовж усієї своєї історії, будучи гнаною, переслідуваною, та жорстко караною, православна Церква відігравала важливу роль не лише у збереженні духовності, а і у розвитку науки, культури, освіти, навчання і виховання наших країн. І саме в цьому полягає її слава, слава церкви, яку “ворота адові” ніколи не подолають.